

Czerwiec 2026

Inspiracja

Od dobrostanu do wysokich wyników – jak tworzyć szkołę, w której chce się uczyć i pracować?

Współczesna szkoła stoi przed wyzwaniami, które wykraczają daleko poza realizację podstawy programowej i przygotowanie uczniów do egzaminów zewnętrznych. Dynamiczne zmiany społeczne, rozwój technologii, rosnąca liczba problemów związanych ze zdrowiem psychicznym dzieci i młodzieży oraz zmieniające się oczekiwania rynku pracy powodują, że coraz większego znaczenia nabiera tworzenie środowiska edukacyjnego sprzyjającego wszechstronnemu rozwojowi człowieka. W tym kontekście dobrostan uczniów i nauczycieli staje się jednym z najważniejszych wyznaczników jakości edukacji. Coraz więcej badań międzynarodowych potwierdza, że szkoły osiągające najlepsze efekty dydaktyczne nie koncentrują się wyłącznie na przekazywaniu wiedzy. Równolegle budują kulturę wzajemnego szacunku, bezpieczeństwa, współpracy oraz odpowiedzialności za rozwój całej społeczności szkolnej. Dobrostan nie jest więc przeciwieństwem wysokich wymagań edukacyjnych – przeciwnie, stanowi jeden z podstawowych warunków osiągnięcia trwałych sukcesów edukacyjnych.

Pojęcie dobrostanu (well-being) odnosi się do jakości funkcjonowania człowieka w wymiarze psychicznym, fizycznym, społecznym oraz emocjonalnym. W środowisku szkolnym oznacza ono między innymi poczucie bezpieczeństwa, przynależności do społeczności, możliwość rozwijania własnych zainteresowań, doświadczanie pozytywnych relacji oraz przekonanie, że szkoła jest miejscem wspierającym rozwój każdego ucznia. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) podkreśla, że dobrostan uczniów obejmuje zarówno ich osiągnięcia edukacyjne, jak również zdrowie psychiczne, relacje społeczne, satysfakcję z życia oraz poczucie sprawczości. Tak szerokie ujęcie wynika z przekonania, że edukacja powinna przygotowywać młodych ludzi nie tylko do wykonywania zawodu, ale również do świadomego funkcjonowania w społeczeństwie oraz uczenia się przez całe życie. Według OECD szkoła jest jednym z najważniejszych środowisk wpływających na rozwój młodego człowieka. To właśnie w niej uczniowie spędzają znaczną część dnia, budują relacje społeczne, uczą się współpracy, odpowiedzialności oraz rozwiązywania konfliktów. Jakość tych doświadczeń wpływa zarówno na wyniki edukacyjne, jak i późniejsze funkcjonowanie w życiu zawodowym i społecznym. Jeszcze kilkanaście lat temu powszechne było przekonanie, że wysokie wymagania edukacyjne wymagają przede wszystkim dyscypliny i intensywnej pracy. Współczesne badania pokazują jednak, że trwałe osiągnięcia edukacyjne są znacznie łatwiejsze do osiągnięcia w środowisku opartym na zaufaniu, współpracy i poczuciu bezpieczeństwa. Raport OECD dotyczący dobrostanu uczniów wskazuje, że młodzi ludzie odczuwający silne poczucie przynależności do szkoły osiągają lepsze wyniki edukacyjne, wykazują większą motywację do nauki oraz rzadziej opuszczają zajęcia. Jednocześnie pozytywne relacje z nauczycielami sprzyjają rozwijaniu samodzielności, odpowiedzialności i odporności psychicznej – kompetencji uznawanych obecnie za kluczowe dla funkcjonowania we współczesnym świecie.

Znaczenie dobrostanu zostało również potwierdzone w badaniach PISA realizowanych przez OECD. Analizy wykazały, że uczniowie, którzy deklarują pozytywne relacje z nauczycielami oraz poczucie wsparcia w szkole, osiągają przeciętnie wyższe wyniki niż ich rówieśnicy uczący się w mniej sprzyjającym środowisku. Oznacza to, że klimat szkoły nie jest jedynie elementem wpływającym na samopoczucie uczniów, lecz realnie oddziałuje na efektywność procesu uczenia się.

Psychologia uczenia się od wielu lat wskazuje, że mózg najlepiej przyswaja nowe informacje w warunkach poczucia bezpieczeństwa. Przewlekły stres, lęk przed oceną czy obawa przed popełnieniem błędu ograniczają zdolność koncentracji, zapamiętywania oraz twórczego rozwiązywania problemów. Dlatego coraz większego znaczenia nabiera koncepcja psychologicznego bezpieczeństwa (psychological safety), rozumianego jako przekonanie, że można zadawać pytania, wyrażać własne opinie, popełniać błędy i uczyć się na nich bez obawy przed ośmieszeniem czy negatywną oceną. Szkoły, które świadomie budują kulturę otwartej komunikacji i współpracy, tworzą warunki sprzyjające rozwijaniu kompetencji przyszłości – kreatywności, krytycznego myślenia, umiejętności współpracy oraz samodzielnego rozwiązywania problemów. Kompetencje te zostały wskazane przez Światowe Forum Ekonomiczne jako jedne z najważniejszych umiejętności przyszłości, niezbędnych zarówno w edukacji, jak i na rynku pracy.

Mówiąc o jakości edukacji, nie można koncentrować się wyłącznie na uczniach. Coraz więcej badań wskazuje, że dobrostan nauczycieli ma bezpośredni wpływ na atmosferę panującą w klasie, stosowane metody nauczania oraz osiągnięcia uczniów. Raport OECD „Unlocking High-Quality Teaching” podkreśla, że skuteczne nauczanie wymaga nie tylko wysokich kompetencji zawodowych, lecz również odpowiednich warunków pracy, możliwości współpracy oraz wsparcia ze strony dyrektora. Nauczyciele funkcjonujący w środowisku opartym na zaufaniu chętniej podejmują działania innowacyjne, częściej współpracują z innymi nauczycielami oraz skuteczniej odpowiadają na zróżnicowane potrzeby uczniów. Badanie TALIS 2024 pokazuje, że średnio **88% nauczycieli deklaruje, iż wspieranie społecznych i emocjonalnych potrzeb uczniów przychodzi im naturalnie**, natomiast **86% uważa, że posiada odpowiednie kompetencje do rozwijania umiejętności społeczno-emocjonalnych uczniów**. Wyniki te świadczą o rosnącej świadomości znaczenia dobrostanu w pracy nauczyciela oraz wskazują, że współczesna edukacja coraz częściej postrzega rozwój emocjonalny jako integralny element procesu kształcenia. Budowanie szkoły, w której chce się uczyć i pracować, wymaga świadomego przywództwa edukacyjnego. Współczesny dyrektor nie pełni już wyłącznie funkcji administratora odpowiadającego za organizację pracy placówki. Coraz częściej staje się liderem zmiany, którego zadaniem jest tworzenie kultury organizacyjnej opartej na zaufaniu, współpracy i ciągłym doskonaleniu. OECD zwraca uwagę, że szkoły osiągające wysokie wyniki edukacyjne charakteryzują się wspólną wizją rozwoju, partnerskimi relacjami pomiędzy nauczycielami oraz aktywnym wspieraniem rozwoju zawodowego kadry. W takich placówkach nauczyciele uczestniczą w podejmowaniu decyzji, wymieniają się doświadczeniami i wspólnie analizują efekty swojej pracy. Dzięki temu zwiększa się zarówno jakość nauczania, jak i satysfakcja z wykonywanego zawodu. Istotnym elementem skutecznego przywództwa jest również tworzenie przestrzeni do otwartej komunikacji. Dyrektorzy szkół powinni zachęcać nauczycieli do dzielenia się pomysłami, zgłaszania problemów oraz wspólnego poszukiwania rozwiązań. Budowanie atmosfery

zaufania sprawia, że szkoła staje się organizacją uczącą się, zdolną do ciągłego doskonalenia swoich działań.

Budowanie dobrostanu nie wymaga zawsze kosztownych programów czy dodatkowych zasobów finansowych. W wielu przypadkach decydujące znaczenie mają codzienne działania podejmowane przez nauczycieli oraz dyrekcję szkoły.

Do najczęściej rekomendowanych praktyk należą:

- systematyczne badanie klimatu szkoły i analizowanie opinii uczniów, rodziców oraz nauczycieli;
- rozwijanie kultury informacji zwrotnej zamiast koncentracji wyłącznie na ocenianiu;
- wzmacnianie współpracy pomiędzy nauczycielami poprzez zespoły przedmiotowe i wspólne planowanie działań;
- rozwijanie kompetencji społecznych i emocjonalnych uczniów podczas codziennej pracy dydaktycznej;
- zapewnienie uczniom realnego wpływu na życie szkoły poprzez samorząd uczniowski oraz konsultacje dotyczące ważnych decyzji;
- wspieranie zdrowia psychicznego poprzez działania profilaktyczne, edukację emocjonalną oraz łatwy dostęp do pomocy specjalistycznej;
- tworzenie przestrzeni sprzyjających odpoczynkowi, integracji i budowaniu relacji pomiędzy członkami społeczności szkolnej.

Coraz więcej szkół wykorzystuje również narzędzia diagnostyczne służące monitorowaniu klimatu szkoły. Regularna diagnoza pozwala identyfikować obszary wymagające poprawy, planować działania rozwojowe oraz oceniać skuteczność wdrażanych zmian. Dzięki temu zarządzanie jakością edukacji opiera się nie na intuicji, lecz na rzetelnych danych. Raport UNESCO „Happy Schools” wskazuje, że szkoła XXI wieku powinna być miejscem, które rozwija nie tylko wiedzę, ale również poczucie szczęścia, bezpieczeństwa i odpowiedzialności społecznej. Autorzy raportu podkreślają, że skuteczna edukacja opiera się na czterech wzajemnie uzupełniających się filarach: ludziach, procesach edukacyjnych, przestrzeni sprzyjającej uczeniu się oraz wartościach budujących kulturę organizacyjną szkoły. Podobne wnioski przedstawia Światowe Forum Ekonomiczne, które w raportach dotyczących kompetencji przyszłości wskazuje, że pracodawcy coraz większą wagę przywiązują do umiejętności współpracy, komunikacji, odporności psychicznej, kreatywności oraz zdolności adaptacyjnych. Kompetencje te rozwijają się najskuteczniej w środowisku, w którym uczniowie mogą doświadczać autonomii, odpowiedzialności i partnerskich relacji z nauczycielami. Oznacza to, że inwestowanie w dobrostan nie jest działaniem wyłącznie prospołecznym. Stanowi jednocześnie inwestycję w rozwój kapitału ludzkiego oraz przygotowanie młodych ludzi do funkcjonowania w dynamicznie zmieniającym się świecie.

Analiza współczesnych badań oraz doświadczeń międzynarodowych pozwala wskazać kilka kierunków działań, które mogą skutecznie wspierać budowanie dobrostanu oraz poprawę jakości edukacji:

1. Regularnie diagnozować klimat szkoły i wykorzystywać wyniki badań do planowania działań rozwojowych.
2. Włączać uczniów, nauczycieli i rodziców w proces podejmowania decyzji dotyczących funkcjonowania szkoły.
3. Rozwijać kompetencje społeczno-emocjonalne jako integralny element procesu dydaktycznego.
4. Wspierać rozwój zawodowy nauczycieli, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji związanych z komunikacją, współpracą i zdrowiem psychicznym.
5. Budować kulturę organizacyjną opartą na zaufaniu, partnerstwie oraz otwartości na uczenie się od siebie nawzajem.
6. Traktować dobrostan jako jeden z elementów zarządzania jakością szkoły, podlegający systematycznej diagnozie i ewaluacji.

Podsumowanie

Współczesna szkoła nie może być oceniana wyłącznie przez pryzmat wyników egzaminacyjnych. Coraz liczniejsze badania naukowe wskazują, że trwałe osiągnięcia edukacyjne są efektem środowiska, które sprzyja rozwojowi człowieka w wymiarze intelektualnym, emocjonalnym i społecznym. Dobrostan uczniów i nauczycieli nie stanowi alternatywy dla wysokich wymagań edukacyjnych. Jest jednym z najważniejszych czynników umożliwiających osiąganie wysokiej jakości kształcenia. Szkoły, które świadomie budują kulturę współpracy, wzajemnego szacunku i bezpieczeństwa, lepiej przygotowują młodych ludzi do wyzwań współczesnego świata oraz skuteczniej rozwijają kompetencje niezbędne w uczeniu się przez całe życie. Budowanie szkoły, w której chce się uczyć i pracować, jest procesem wymagającym zaangażowania całej społeczności szkolnej. Korzyści płynące z takiego podejścia wykraczają jednak daleko poza wyniki egzaminacyjne – obejmują rozwój kompetencji przyszłości, wzrost satysfakcji z nauki i pracy oraz tworzenie środowiska sprzyjającego rozwojowi każdego człowieka.

Bibliografia

1. OECD (2025). *Unlocking High-Quality Teaching*. https://www.oecd.org/en/publications/unlocking-high-quality-teaching_f5b82176-en.html
2. OECD (2025). *Results from TALIS 2024: The State of Teaching*. https://www.oecd.org/en/publications/results-from-talis-2024_90df6235-en.html
3. OECD. *Students' Well-being*. <https://www.oecd.org/en/topics/students-well-being.html>

4. OECD (2025). *Education for Human Flourishing*. https://www.oecd.org/en/publications/education-for-human-flourishing_73d7cb96-en.html
5. UNESCO (2024). *Happy Schools: Why the World Needs Happy Schools*. <https://www.unesco.org/en/articles/why-world-needs-happy-schools-global-report-happiness-and-learning>
6. World Health Organization & UNESCO (2021). *Making Every School a Health-Promoting School – Global Standards and Indicators*. Geneva: WHO.
7. World Economic Forum (2025). *The Future of Jobs Report 2025*. <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2025>